

OBSERWACJA

**Raport z obserwacji zgromadzeń
w dniu 11 listopada 2017
w Warszawie.**

Warszawa, 22 listopada 2017

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

I. PROJEKT OBSERWACJI ZGROMADZEŃ PUBLICZNYCH AMNESTY INTERNATIONAL

Amnesty International jest globalnym ruchem ponad 7 milionów ludzi, którzy niesprawiedliwość na świecie traktują osobiście i podejmują działania na rzecz położenia kresu poważnym naruszeniom praw człowieka. Razem zmieniamy świat, by każdy mógł korzystać ze swoich praw. Jesteśmy niezależni od rządów, politycznych ideologii, religii i interesów ekonomicznych.

Do udziału w projekcie zaproszono aktywistów i aktywistki gotowych do zaangażowania się w długoterminowy projekt, którzy przeszli przez praktyczne i teoretyczne szkolenie.

Stowarzyszenie przyjęło standardy obserwacji, które opierają się na zasadach zgodności z prawem, bezpieczeństwa, neutralności, bezstronności oraz bezpośredniości i ograniczonego zasięgu.

Celem projektu jest monitorowanie sposobu realizacji wolności zgromadzeń, w szczególności w kontekście ostatnich zmian w ustawie Prawo o zgromadzeniach, które zyskały na znaczeniu w kontekście nowelizacji ustawy Prawo o zgromadzeniach, która weszła w życie 2 kwietnia 2017 r., jak również sposobu zabezpieczania zgromadzeń przez Policję

Natomiast niniejszy raport (kolejny raport cząstkowy w ramach prowadzonego projektu) przedstawia wyniki obserwacji zgromadzeń, które odbywały się w dniu 11 listopada 2017 r. w Warszawie.

II. CZAS i OBSZAR OBSERWACJI

Niniejszy raport przedstawia wyniki obserwacji zgromadzeń, które odbywały się w dniu 11 listopada 2017 r. w Warszawie. Obserwatorzy/ki Amnesty International monitorowali przebieg zgromadzeń w Warszawie **w dniu 11 listopada 2017 r. w godz. 14:00 -17:30 w Śródmieściu Warszawy**. Obserwatorzy/ki nie byli oznakowani. Zespół obserwatorów liczył 28 osób. Raport opiera się wyłącznie na raportach oraz zdjęciach i materiałach filmowych obserwatorów uczestniczących w przedmiotowej obserwacji.

Odnosząc się z kolei do sytuacji, których obserwatorzy/ki Amnesty International nie byli naocznymi świadkami, a o których dowiedzieli się z doniesień medialnych i/lub od samych osób pokrzywdzonych, Amnesty International zwróciła się ze stosownym pismem do Komendy Głównej Policji w dniu 15 listopada. Pismo to stanowi załącznik do niniejszego raportu.

III. OBSERWOWANE ZGROMADZENIA

Obserwacja Amnesty International w w/w czasie i miejscu dotyczyła następujących zgromadzeń:

1. Zgromadzenie cykliczne, zgłoszone w czasie **od 2017 r. do 2020 r. każdego 11 listopada, w godz. 14:00 – 19:00**, w celu uczczenia rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości i wyrażenia dumy narodowej od ronda Dmowskiego/pl. Defilad z planowaną trasą przejścia: Al. Jerozolimskie, most Poniatowskiego, ul. Wał Miedzeszyński (zejście pętlą z mostu) ul. Wybrzeże Szczecińskie, ul. Siwca zakończone na błoniach Stadionu Narodowego w Warszawie, zwane przez organizatorów (Stowarzyszenie Marsz Niepodległości) **Marszem Niepodległości**.

oraz:

2. Zgromadzenie organizowane przez Koalicję Antyfaszystowską „Zmowa Powszechna” pod nazwą **„Za wolność waszą i naszą”**, zgłoszone **na dzień 11 listopada 2017 r., w godz. 14:00-18:00**, w postaci marszu z placu Politechniki ulicami: Nowowiejska, pl. Zbawiciela, Mokotowska, pl. Trzech Krzyży, Wiejska przed Sejm RP.

IV. GŁÓWNE OBSERWACJE

A. CHARAKTERYSTYKA, ZABEZPIECZENIE ORAZ PRZEBIEG ZGROMADZEŃ

1. Zgromadzenie cykliczne

Zgromadzenie stacjonarne w godzinach 14:10-15:30. Następnie ruchome, przemieszczające się według zgłoszonej trasy - Alejami Jerozolimskimi, mostem Poniatowskiego, ul. Wał Miedzeszyński, ul. Wybrzeże Szczecińskie, ul. Siwca do błoni Stadionu Narodowego w Warszawie. Obserwację prowadzono do przyczółku Mostu Poniatowskiego.

Podczas fazy stacjonarnej uczestnicy gromadzili się na ul. Marszałkowskiej na wysokości Domów Towarowych Wars i Sawa, zarówno na jezdni, jak i na chodniku; na Rondzie Dmowskiego (na jezdni), w Alejach Jerozolimskich w stronę Dworca Centralnego (jezdni oraz chodnik) oraz na Placu Defilad. Podczas fazy ruchomej zgromadzenie przemieszczało się Alejami Jerozolimskimi, zarówno jezdnią, jak i chodnikiem.

Zgromadzenie oficjalnie rozpoczęło się o godz. 14:10.

Przed rozpoczęciem marszu w okolicach Pałacu Kultury i Nauki oraz Dworca Centralnego

formowało się kilka grup, które następnie dołączyły do marszu:

- o godz. 14:20 – od ul. Pankiewicza grupa kilkunastu mężczyzn w czerwonych płaszczach z krzyżem, z transparentem z wizerunkiem Jezusa oraz mężczyzna w stroju króla;
- o godz. 14:39 – od ul. Pankiewicza kilkudziesięcioosobowa kolumna Ruchu Narodowego;
- o godz. 14:40 - z okolic Sali Kongresowej grupa kilkuset młodych mężczyzn;
- między godz. 14:00 a 15:00 od ul. Pankiewicza Klub Gazety Polskiej z Gdańska (ok. 30 osób), ONR Mrągowo, Stop Aborcji (grupy około 20 osób).

Zdjęcie: godz. 14:30, grupa reprezentująca Klub Gazety Polskiej

Zdjęcie: godz. 14:30, Stop aborcji dołącza do marszu

Zdjęcie: godz. 15:07, ul. Marszałkowska, na wysokości
Domów Towarowych Wars i Sawa

O godz. 15:25, po licznych przemówieniach i występach artystycznych, odśpiewano hymn Polski. Marsz ruszył o godz. 15:28. Na czołe szła straż marszu, trzymając się pod ręce.

Obserwatorzy/ki nie byli w stanie oszacować liczby osób uczestniczących w zgromadzeniu. W końcowej fazie marszu zauważalne było większe zagęszczenie osób, jak i większa liczba zamaskowanych mężczyzn (część manifestantów miała zasłonięte twarze - byli w kominiarkach).

W trakcie całego zgromadzenia, uczestnicy/czki wznosili liczne hasła, np. „Raz sierpem, raz młotem, czerwoną hołotę”; „A na drzewach zamiast liści będą wisieć komuniści”, „Bóg, honor, ojczyzna”; „Nie tęczowa, nie laicka, tylko Polska katolicka”; „Serca rosną i jebać TVN”; „Polska cała, tylko biała”; „Cała Polska krzyczy z nami: wypierdalać z uchodźcami!”; „Duma, duma, narodowa duma”; „Nasze ulice, nasze kamienice”; „Kto nie skacze ten czerwony”; „Polacy przeciw imigrantom”; „Nie ma Polski bez krzyża”; „To my, wszechpolacy”; „A walka trwa i tylko młodzież wszechpolska”; „Precz z islamską emigracją”; „Armia wyklęta, Polska o Was pamięta”; „Zaciśnij pięść, nie pasa”; „Europa, wolność, rewolucja”; „Polska, biało-czerwoni, Polska, biało-czerwoni”, „To jest jeden z naszych celów, Adam Michnik w Izraelu”; „Kłamstwa Michnika wyrzuć do śmietnika”; „Nie pomoże płacz Michnika, my rządymy na ulicach”; „Jebać UPA i Banderę, hej, hej, hej”; „Antifa, Antifa, łowcy hifa”; „Biało-czerwone, to barwy niezwyciężone”; „My chcemy Boga”; „Dziadek w ORMO, a ty w KOD-zie, demokracja zawsze w modzie”; „Tu Polska nie Bruksela, tu się zboczeń nie popiera”; „Naszą drogą nacjonalizm!”; „Brońmy Polski przed lewactwem”.

Część skandowanych okrzyków koordynowana była przez osoby jadące w samochodzie oznaczonym napisem: „All different, all white”. W trakcie przemarszu z głośników umieszczonych w okolicach Ronda Dmowskiego odtwarzana była muzyka z gatunku rap, nawiązująca do tematyki patriotycznej.

Widoczne były liczne transparenty: „Europa biała albo bezludna”; „Wszyscy różni, wszyscy biali”; „Biała Europa braterskich narodów”; „Śmierć wrogom ojczyzny”;

„Śmierć kapitalizmowi”;;”;; „Polski honor, Śląska duma”; „Żądamy prawdy o zabójstwie bł. ks. Jerzego Popiełuszki”; „Polska Katolicka, nie laicka”; „Boże przywróć Polsce katolicką Monarchię”; „Biała Europa braterskich narodów”; „Legnica, pamiętamy”; „Prowadź Matko Boża Kebelska 2014”; „Endecja”; „Aborcja to zabijanie”, „Bł. ks. Jerzy Popiełuszko pierwszą ofiarą układu z Magdaleny”; „Kraków, My chcemy Boga”; „Polska wolna od aborcji”; „Króluj Nam Chryste”; transparenty z podobizną Romana Dmowskiego, z podobiznami 5 mężczyzn z podpisem „Błogosławiona poznańska piątka” oraz flagi z krzyżem celtyckim, zielone flagi ze znakiem falangi i zielone flagi z Mieczem Chrobrego.

Osoby uczestniczące trzymały również flagi Polski, Litwy, Węgier, Estonii, Śląska, stanów południowych USA oraz banery ruchów i organizacji (Młodzież Wszechpolska, ONR, partia Jobbik z Węgier, Narodowy ŁKS).

Pomimo, że część skandowanych haseł oraz transparentów mogła wypełniać znamiona czynów zabronionych w świetle prawa polskiego, nie doszło do interwencji policji.

Zdjęcie godz. 14:10, Rondo Dmowskiego, przy hotelu Polonia

Zdjęcie: godz. 14:18, Rondo Dmowskiego

Zdjęcie: godz. 15:51, Al. Jerozolimskie na wysokości Muzeum Narodowego.

Zdjęcie: godz. 16:04, Al. Jerozolimskie

Zdjęcie: godz. 16:10, Al. Jerozolimskie, przed Mostem Poniatowskiego

Zdjęcie: godz. 16:21, Aleje Jerozolimskie, pomiędzy Rondem de Gaulle'a a mostem Poniatowskiego

Sytuacje niebezpieczne

Obserwatorzy zwrócili uwagę na kilka kwestii i sytuacji, które stwarzały niebezpieczeństwo dla uczestników zgromadzeniach i osób, które przebywały w pobliżu, jak również mogły stanowić naruszenie prawa:

1. Część osób zgromadzonych odpalała race świetlno-dymne i rzucała petardami hukowymi, które często wybuchaly kilka metrów od innych manifestujących. Obserwatorzy zauważyli również przypadek odpalania i machania odpaloną racą przez kilkuletnie dziecko, siedzące na barkach mężczyzny (godz. 16:20 przy moście Poniatowskiego).
2. Część uczestników zgromadzenia była pod wpływem alkoholu i/lub spożywała alkohol w trakcie zgromadzenia (obserwatorzy zauważyli kilka przypadków spożywania piwa i alkoholów wysokoprocentowych przez zgromadzonych).

Zdjęcie: godz. 15:00, Rondo Dmowskiego

Zdjęcie: godz. 15:16, Rondo Dmowskiego

Zdjęcie: godz. 15:29, Aleje Jerozolimskie, mężczyzna na dachu wiaty przystanku autobusowego „Centrum”

Zdjęcie: godz. 16:01, Aleje Jerozolimskie, przed wejściem na most Poniatowskiego

3. O godz. 14:30 obserwatorzy zaobserwowali mężczyznę przebranego w historyczny

strój żołnierza, z bagnetem na broni mogącym stanowić narzędzie niebezpieczne w rozumieniu przepisów Kodeksu wykroczeń i ustawy Prawo o zgromadzeniach, które wprost zakazują udziału w zgromadzeniach osób, które posiadają niebezpieczne materiały lub narzędzia.

4. Na trasie marszu, na ostatnim piętrze budynku przy ul. Smolnej była umocowana tęczowa flaga, która co kilka minut przykuwała uwagę uczestników marszu. Wznosili wtedy w kilkudziesięcioosobowych grupach okrzyki np. „Kurwo zdejmij tęczę”, odpalali race i rzucali petardy hukowe. Duża część mężczyzn w tych grupach miała zasłonięte twarze. Incydenty te budziły zaniepokojenie części osób stojących w pobliżu (nie sposób było przesądzić, czy są oni uczestnikami zgromadzenia, czy przechodniami). Osoby te pytały siebie nawzajem, gdzie jest policja i czy zdąży zareagować odpowiednio szybko w razie potrzeby. Obserwatorzy/ki podczas całego marszu kilkakrotnie słyszeli tego typu obawy wyrażane przez osoby obecne w pobliżu.
5. Około godz. 15:45, tuż przed Muzeum Narodowym, mężczyzna stojąc na podwyższeniu i spoglądając na marsz krzyknął „Legia, Legia Warszawa”. Co najmniej dwóch zamaskowanych mężczyzn zbliżyło się do niego szybkim krokiem i mocno zepchnęło go z podwyższenia, potrącając też innego mężczyznę stojącego obok.

Policja nie była obecna (i nie zareagowała) przy żadnej z powyżej opisanych sytuacji.

Zabezpieczenie

W trakcie zgromadzenia nie zaobserwowano funkcjonariuszy policji zabezpieczających zgromadzenie, poza trzema policjantami kierującymi ruchem (na skrzyżowaniu Alei Jerozolimskich i ul. E. Plater i przy ul. Kruczej).

Podczas przemarszu nad demonstracją cały czas latał nieoznakowany helikopter.

Obserwatorzy zauważyli jeden radiowóz zamykający zgromadzenie oraz wóz Żandarmerii Wojskowej na al. Jerozolimskich, dwa radiowozy stojące pod Pałacem Kultury i Nauki oraz furgon z oznakowaniem „Mobilne centrum poszukiwań” i „Grupa ratownicza” stojący na ul. Marszałkowskiej (na wysokości Domów Towarowych Wars i Sawa), wyposażony w sygnały świetlne w postaci niebieskich świateł błyskowych. O godz. 16:24 ten sam pojazd jechał na sygnale Alejami Jerozolimskimi w stronę Mostu Poniatowskiego. Na Placu Defilad stały dwie karetki pogotowia i wóz straży pożarnej.

Zgromadzenie zabezpieczała liczna Straż Marszu Niepodległości (w pomarańczowych kamizelkach odblaskowych z zielonymi identyfikatorami). Pracownicy straży rozstawieni byli wzdłuż barierek wydzielających trasę marszu i zamykających dostęp dla osób nieuczestniczących w zgromadzeniu. Niektórzy z nich mieli zasłonięte twarze.

Zaobserwowano kilka przypadków interwencji pracowników straży marszu i uspokajania agresywnych uczestników zgromadzenia.

Wzdłuż trasy przemarszu zgromadzenia cyklicznego ustawione były barierki lub betonowe bloki wydzielające trasę marszu:

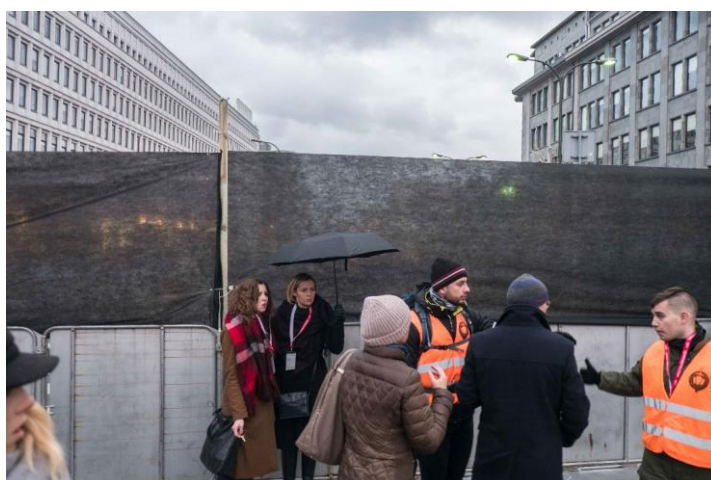
- na Alejach Jerozolimskich przy Hotelu Polonia (betonowe)
- z każdej strony wjazdu na rondo Dmowskiego prócz strony wschodniej (betonowe)
- przy wylocie ul. Brackiej z Alei Jerozolimskich, z dwóch stron DH Vitkac (metalowe)
- w poprzek ul. Nowy Świat, między budynkiem Banku Gospodarstwa Krajowego a budynkiem Giełdy – dwie linie ze strefą buforową pomiędzy (metalowe barierki z czarnymi płachtami o wysokości ok. 2 metrów, stanowiącymi podwyższenie barierek). Dodatkowo, w tym miejscu, dostęp do trasy marszu odgradzał duży biały tir i osoby ze straży marszu.

Zdjęcie: godz. 14:44, ul. Marszałkowska przy Rondzie Dmowskiego, na drugim planie widać betonowe bloki

Zdjęcie: godz. 15:39, barierki na ul. Brackiej, przy skrzyżowaniu z Al. Jerozolimskimi

Zdjęcie: godz. 15:43, barierki oraz płachty umocowane nad barierkami ustawionymi w poprzek ul. Nowy Świat – pomiędzy budynkiem Giełdy a budynkiem Banku Gospodarstwa Krajowego

Zdjęcie: godz. 16.20, tir i straż marszu ustawione w poprzek ul. Nowy Świat – pomiędzy budynkiem Giełdy a budynkiem Banku Gospodarstwa Krajowego

2. Zgromadzenie Koalicji Antyfaszystowskiej

Charakterystyka i przebieg zgromadzenia

Zgromadzenie ruchome, zgodnie ze zgłoszeniem: od placu Politechniki, przez ul. Nowowiejską, plac Zbawiciela, ul. Mokotowską, plac Trzech Krzyży, ul. Wiejską do budynku Sejmu.

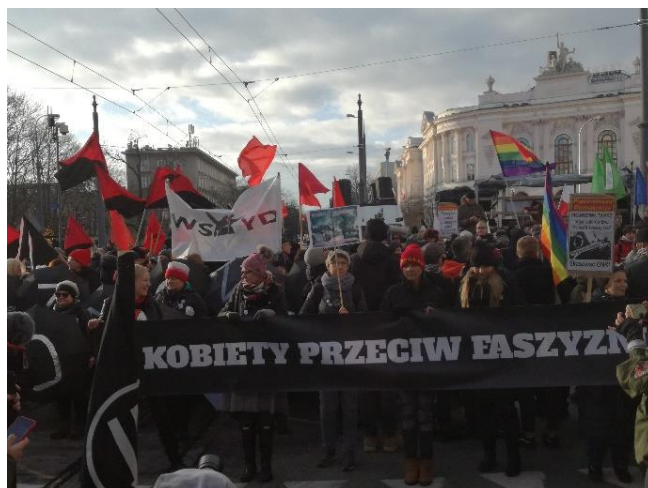
Uczestnicy zgromadzenia zbierali się na placu Politechniki coraz liczniej od godz. 13:30. Słychać było muzykę oraz bębny. Organizatorzy rozdawali naklejki (m.in. z napisami: „Bób, hummus, ojczyzna”; „Obóz warzywno-owocowy”; „Wolne miasto Warszawa”; „Mówię nie miesięcznikom”) oraz ulotki m.in. „ABC demonstranta”, „Po co te kominiarki czyli Czarny blok”, „Ani nacjonalizm ani kapitalizm”, „Trzy strzały symbole antyfaszystowskie”.

O godz. 14:10 liczba osób zgromadzonych oscylowała wokół 400 i rosła w czasie trwania zgromadzenia do około 2000 osób o godz. 15:15.

Zgromadzenie zostało oficjalnie otwarte przez przewodniczącą o godzinie 14:03. O godz. 14:23, po krótkich przemówieniach, organizatorzy wydali hasło przez megafon „główny baner do przodu”, a o godz. 14:25: „ruszamy”.

Marsz ruszył o godz. 14:25. Jednocześnie uformowała się boczna asysta krocząca składająca się z około 30 funkcjonariuszy policji. Marsz poprzedzały trzy samochody i około 100 policjantów w dwóch, trzech grupach/szykach.

Na tyłach marszu pojawiło się sześć motocykli - kierowcy byli ubrani na czarno, mieli kamizelki z odblaskowymi napisami „POLSKA” oraz przypinki: UE, KOD, „Konstytucja”. Dalej, w niewielkiej odległości, szła grupa policjantów (około 20 funkcjonariuszy, umundurowanie i wyposażenie opisane poniżej, w części zatytułowanej „Zabezpieczenie”), jechał jeden radiowóz i jeden nieoznakowany samochód. Wraz z demonstracją ruszyły samochody policyjne oraz karetka.

Zdjęcie: godz. 14:03, plac Politechniki

Zdjęcie: godz. 14:24, plac Politechniki

Zdjęcie: godz. 14: 34., ul. Nowowiejska, czoło marszu

Uczestnicy zgromadzenia wznosili następujące hasła: „Ani kapitalizm ani nacjonalizm”; „Wolność, równość i pomoc wzajemna”; „Warszawa wolna od faszyzmu”; „Polska samorządowa nie narodowa”; „Tak dla uchodźców, nie dla narodowców”; „Walka klas, a nie ras”; „Narodowcy, szmalcownicy, wypierdalać ze stolicy”; „Jedna rasa, ludzka rasa”; „Polska biała tylko zimą”; „Znajdzie się kij na faszystowski ryj”; „Faszyści, burżuje, wasz koniec się szykuje”; „Cała Polska antyfaszystowska”; „Alerta antyfaszysta”; „Antifa”; „Wszyscy jesteśmy z Antifa”; „Solidarność naszą bronią”;

„Mordercy, faszyści (pod adresem Policji)”; „Faszyści, Policja - jedna koalicja”; „No pasaran”; „Nasza władza iść przeszkadza”; „I raz i dwa i antifa!”; „Wolność równość demokracja!”; „Razem przeciwko rasizmowi!”; „Krematoria i swastyka, narodowców polityka!”; „ONR to zbiór zer! Anti, anti, antikapitalista!”; „Sport, zdrowie, homoseksualizm”.

Uczestnicy zgromadzenia mieli ze sobą flagi Polski, flagi Unii Europejskiej, tęczowe flagi LGBT+, flagi biseksualizmu, panseksualizmu, flagi czarno-czerwone z symbolami antyfaszystowskimi oraz przynależności do określonych organizacji tj. Partia Zieloni, Stowarzyszenia Odnowa, Lambda Warszawa, Pracownia Demokratyczna, Komitet Obrony Demokracji, Alternatywa Socjalistyczna, Partia Razem, Pracownicza Demokracja, Akcja Antyfaszystowska, Wolny Związek Zawodowy „Walka”; Feministyczna Brygada Rewolucyjna Febra, Strajk kobiet.

Widoczne były transparenty: „Niepodległość, wolność, zwykły szary człowiek”; „Przeciwko przemocy władzy – dość wyzysku reprodukcyjnego”, „Ziemia dla ziemniaków”; „Faszyści brzytwą rządzących”; „Terapia obywatelska”; „Faszyści precz z naszych ulic”; „Skasować ONR, MW, RM i NOP”; „PIS promuje faszystów”; „Together against racism”; „Lepiej być imigrantem niż katolickim Błaszczakiem”; „Przeciw przemocy władzy”; „Za wolność naszą i waszą”; „Historia dzieje się dziś”; „Freedom for Belarusian antif activists”; „Kobiety przeciw faszyzmowi”; „My chcemy pieroga, farsz niepodległości”; „Dzielmy się pierogiem, a nie straszmy Bogiem”; „Solidarność społeczna zamiast nacjonalizmu”; „Mafia, gang”; „Protestuję przeciwko marginalizowaniu roli Polski na arenie międzynarodowej i ośmieszaniu naszego kraju, ja obywatel”; „WARA”; „Nie narodowość, człowiek jest ważny”; „Refugees Welcome”; „Bób, humus, włoszczyzna”; „Komuno, nie wracaj”; „Nacjonalizm bierze się z nienawiści, patriotyzm z miłości”.

Zdjęcie: godz. 14:47, ul. Nowowiejska

Część (kilkunastu) uczestników miała zamaskowane twarze (przed rozpoczęciem marszu rozdawano ulotki wyjaśniające dlaczego zakrywają twarze).

Na początku i w trakcie zgromadzenia wygłaszano przemówienia (główne przemówienia wygłoszono na placu Politechniki, placu Trzech Krzyży i pod Sejmem), skandowano hasła, grały bębny, była też sekcja taneczno-performerska z hasłem „My chcemy pieroga”. Marsz dotarł spokojnie i bez przeszkód do placu Trzech Krzyży około godz. 15:15.

Zdjęcie: godz. 14:37, performance na placu Zbawiciela

Zdjęcie: godz. 15:19, Plac Trzech Krzyży

O godz. 15:24 marsz został zablokowany przez formujący się kordon Policji na wysokości Nowego Światu, ok. 100 m w stronę Ronda de Gaulle’a od skrzyżowania z ul. Książęcą.

O godz. 15:27 kordon policji zaczął przesuwać się w kierunku ul. Książęcej – w kierunku czoła marszu, zaś czoło marszu w kierunku kordonu policji - obie formacje zatrzymały się twarzą w twarz, w odległości około jednego metra od siebie. Uczestnicy na czele marszu skandowali hasła („mordercy”; „faszyści”), część dążyła do konfrontacji, policjanci nie reagowali, nie doszło do żadnej interakcji fizycznej.

Zdjęcie 15:30, czoło marszu naprzeciw kordonu Policji

O godz. 15:40, po wydaniu przez organizatorów hasła: „idziemy pod sejm”, marsz skierował się w stronę ul. Wiejskiej. Czoło marszu dotarło pod budynek Sejmu o godz. 15:58.

Zgromadzenie zostało rozwiązane o godz. 16:09. Organizatorzy informowali osoby uczestniczące o zatrzymaniu Obywateli RP na komisariatach Policji i możliwości przejścia pod komisariaty na ul. Wilczej i Dzielnej, ale już nie jako oficjalne zgromadzenie. Ostrzegali też o możliwym zagrożeniu ze strony uczestników Marszu Niepodległości. Uczestnicy rozeszli się około godz. 16:30.

Zabezpieczenie zgromadzenia

Zgromadzenie zabezpieczali funkcjonariusze policji ubrani w mundury bojowe, bez znaków identyfikacji indywidualnej. Wyposażeni byli w kaski, pałki szturmowe, ochraniacze na nogi, kamizelki ochronne, broń długą, pojemniki z gazem (część funkcjonariuszy miała butle w formie plecaka na plecach, część - butle ok. 1,5l z syfonem przy pasku, wszyscy mieli małe butle przy pasku) oraz tarcze (zwłaszcza funkcjonariusze stojący w kordonach), nożyce do metalu. Około 20 policjantów na czołe marszu miało broń gładkolufową. Wielu z funkcjonariuszy miało zastrzyżone twarze.

Zdjęcie: godz. 14:28. ul. Nowowiejska

Na placu Politechniki zgromadzeni byli otoczeni rozczłonkowanym kordonem policji. Wszystkie ulice prowadzące do placu Politechniki były zablokowane samochodami policyjnymi, przy wjeździe do ul. Lwowskiej stała karetka.

Na przedzie marszu, w odległości około 100 metrów od czoła marszu zaobserwowano około 100 funkcjonariuszy. W odległości 50 metrów od czoła zgromadzenia jechał samochód policyjny z kamerami i ustawionych było kolejnych 20 funkcjonariuszy. W przedniej części marszu zaobserwowano 30 funkcjonariuszy w asyście kroczącej. Na całej trasie, po obu stronach marszu, ustawieni byli policjanci w asyście kroczącej, co ok. 1,5 metra na początku marszu, następnie w luźniejszym szyku.

Kilkudziesięcioosobowe kordony policji ustawione były przy ulicach Krucza, Książęca, Nowy Świat, Prusa, za barierkami przed Sejmem. Widocznych było kilkanaście samochodów (furgonów) odcinających ulice na trasie marszu. Na wysokości placu Trzech Krzyży zgromadzenie okrążał helikopter (około godz. 15:30).

Zdjęcie: godz. 14:03, policjanci przed czołem marszu

Zdjęcie: godz. 14:27, asysta krocząca przy ul. Nowowiejskiej

Zdjęcie: godz. 15:01, zabezpieczenia czoła marszu na ul. Mokotowskiej

Zdjęcie: godz. 15.25, kordon policji blokujący przejście do Ronda de Gaulle'a, ul. Nowy Świat

Zdjęcie: godz. 15:35, ul. Nowy Świat – kordon policji blokujący demonstrantom dostęp do ronda de Gaulle'a

Zdjęcie: godz. 16:31, ul. Wiejska – zabezpieczenie budynku Sejmu

Wszystkie ulice dojazdowe do trasy marszu (ul. Waryńskiego, ulice wokół pl. Zbawiciela, ul. Koszykowa, ul. Krucza, ul. Wilcza, ul. Hoża, ul. Wspólna, Żurawia, ul. Książęca, ul. Prusa) były zamknięte dla ruchu pieszego i samochodowego oraz zablokowane przez barierki, samochody policyjne, bądź kordony policji.

Zdjęcie: godz. 14:32, blokada ul. Waryńskiego

Zdjęcie: godz. 14:57, blokada skrzyżowania ul. Kruczej i Piękną

Zdjęcie: godz. 15:01, blokada przejścia z ul. Mokotowskiej na Kruczą

Zdjęcie: godz. 15.09, blokada ul. Hożej

Zdjęcie: godz. 15:23, blokada ul. Książęcej

Zdjęcie: godz. 15:23. blokada przejścia do Ronda de Gaulle'a
(jeszcze przed rozstawieniem kolejnego kordonu)

Na ul. Nowy Świat, na wysokości ul. Mysiej rozstawione zostały barierki odgradzające dojście do Ronda de Gaulle'a. Wzdłuż barierki ustawiony był kordon policji. Około 50 m przed barierkami – w stronę placu Trzech Krzyży - ustawiony został podwójny kordon policji.

Tyły marszu zabezpieczali policjanci i samochody policyjne.

Budynek Sejmu zabezpieczony był niskimi barierkami, za którymi stali policjanci w pojedynczym szyku.

Dodatkowo zaobserwowano:

Zgromadzeniu towarzyszył kilkusobowy zespół antykonfliktowy policji.

W początkowej fazie zgromadzenia - podczas zbierania się osób na placu Politechniki - zaobserwowano kilka przypadków przeszukiwań toreb uczestników zgromadzenia przez policję.

Przed czołem marszu szło dwóch pracowników m.st. Warszawa, w późniejszej części marszu samochód oraz pracownicy m.st. Warszawa stali na placu Trzech Krzyży.

Zdjęcie, godz. 15:18, pracownicy i samochód m. st. Warszawa na placu Trzech Krzyży

PRAWO DO KONTRDEMONSTRACJI

Zabezpieczenie zgromadzenia cyklicznego w postaci wydzielenia trasy marszu poprzez barierki i betonowe bloki uniemożliwiało kontakt z uczestnikami innych zgromadzeń.

Marsz Koalicji Antyfaszystowskiej mógł dojść do Marszu Niepodległości na odległość około 150 metrów – został zablokowany na wysokości Nowego Świata, ok. 150 m w stronę Ronda de Gaulle’a od skrzyżowania z ul. Książęcą (patrz wyżej).

Okolo dwumetrowe czarne płachty, umocowane nad barierkami ustawionymi w poprzek ul. Nowy Świat, całkowicie uniemożliwiały kontakt wzrokowy, możliwy był jedynie częściowo – bardzo słaby - kontakt werbalny. Niektórzy uczestnicy Marszu Niepodległości odstawiali czarne płachty i krzyczeli w kierunku kontrdemonstrantów: „Jebać Żydów!”. Na niektóre hasła kontrdemonstrantów odpowiadał uczestnik zgromadzenia cyklicznego, mający dostęp do nagłośnienia na stojącej w poprzek ul. Nowy Świat ciężarówce (m.in. „Kijowski oddaj dzieciom alimenty!”, „Obywatele PRL!”, „Do lekarza!”).

Zdjęcie: ok. godz. 15:30, zgromadzenie cykliczne
widziane od strony placu Trzech Krzyży

V. WNIOSKI AMNESTY INTERNATIONAL

Obserwacja w/w zgromadzeń wskazuje na dużą dysproporcję w zabezpieczeniu zgromadzeń z ogromną przewagą widocznych funkcjonariuszy policji na zgromadzeniu Koalicji Antyfaszystowskiej. Taki stan rzeczy uniemożliwiał odpowiednią czyli skuteczną i niezwłoczną reakcję na niebezpieczne sytuacje, które miały miejsce na Marszu Niepodległości, również te, które mogły wypełniać znamiona czynów zabronionych.

Należy podkreślić brak reakcji policji na akty agresji słownej i fizycznej, mowę nienawiści oraz obecność w zgromadzeniu cyklicznym uczestników używających wyrobów pirotechnicznych, spożywających alkohol i posiadających niebezpieczne narzędzia.

Ustawienie zabezpieczeń zgromadzenia cyklicznego, całkowicie odcinających dostęp do trasy przemarszu, uniemożliwiało odbycie jakiegokolwiek kontrdemonstracji znajdującej się w zasięgu wzroku i słuchu demonstrujących.

Międzynarodowy standard wolności zgromadzeń jasno wskazuje, że jeśli przepisy prawa regulują kwestie zgromadzeń równoległych, nie powinny one zawierać automatycznego zakazu organizowania zgromadzeń w tym samym miejscu i czasie. W sytuacji, gdy w tym samym lub w zbliżonym miejscu organizowanych jest kilka zgromadzeń, należy – w drodze dialogu ze wszystkimi stronami - wypracować rozwiązania, które pozwolą na pokojowe przeprowadzenie demonstracji i kontrademonstracji, które znajdują się od siebie w zasięgu słuchu i wzroku.

W uzupełnieniu raportu, w odniesieniu do sytuacji, których obserwatorzy/ki Amnesty International nie byli naocznymi świadkami, a o których dowiedzieli się z doniesień medialnych i/lub od samych osób pokrzywdzonych, Amnesty International wystąpiła w dniu 15 listopada br. ze stosownym pismem do Komendy Głównej Policji. Pismo to stanowi załącznik do niniejszego raportu.

**Stowarzyszenie Amnesty International
pl. Lelewela 8
01-624 Warszawa**

Zdjęcia: prawa autorskie Amnesty International
Wszelkie uwagi i pytania należy kierować na adres: zgromadzenia@amnesty.org.pl

Warszawa, 15 listopada 2017 r.

Pan nadinsp. dr Jarosław Szymczyk
Komendant Główny Policji
ul. Puławska 148/150
02-624 Warszawa

Szanowny Panie Komendancie,

Amnesty International monitoruje przebieg i zabezpieczanie zgromadzeń publicznych, w tym tzw. zgromadzeń cyklicznych i kontrdemonstracji, kładąc szczególny nacisk na możliwość korzystania z wolności zgromadzeń oraz ochronę demonstrantów i kontrdemonstrantów, w tym odpowiednie reagowanie na wszelkie przypadki przemocy i nawoływania do mowy nienawiści. W związku z tym chcę wyrazić zaniepokojenie zdarzeniami, które miały miejsce podczas obchodów Święta Niepodległości, w dniu 11 listopada 2017 r. w Warszawie i we Wrocławiu.

OBAWY AMNESTY INTERNATIONAL W ODNIESIENIU DO PRZEBIEGU I ZABEZPIECZANIA ZGROMADZEŃ, KTÓRE ODBYŁY SIĘ W DNIU 11 LISTOPADA W WARSZAWIE I WE WROCŁAWIU

Zabezpieczanie zgromadzeń

Zarówno Marsz Niepodległości w Warszawie, jak i Marsz Wielkiej Polski Niepodległej we Wrocławiu nie były odpowiednio zabezpieczone przez Policję, co budziło obawy w kontekście bezpieczeństwa osób uczestniczących, zwłaszcza kontrdemonstrantów, którzy stali się obiektem przemocy słownej i fizycznej ze strony uczestników demonstracji głównych.

Obserwatorzy Amnesty International, którzy osobiście obserwowali zgromadzenia odbywające się 11 listopada w Warszawie, odnotowali ogromną dysproporcję policjantów zabezpieczających Marsz organizowany przez Koalicję Antyfaszystowską („Za wolność waszą i naszą”) w stosunku do właściwie niewidocznej ochrony funkcjonariuszy Policji na trasie przemarszu zgromadzenia cyklicznego, jakim był Marsz Niepodległości.

Amnesty International podkreśla, że władze lokalne, policja i/lub służby specjalne muszą zapewnić, by pokojowe demonstracje i kontrmanifestacje miały równy dostęp do przestrzeni publicznej i jednakową ochronę, a osoby w nich uczestniczące mogły w pełni korzystać z przysługującego im prawa do wolności zgromadzeń.

Nawoływanie do nienawiści

Amnesty International z zaniepokojeniem odnotowała, że w dniu 11 listopada 2017, uczestnicy Marszu Niepodległości w Warszawie oraz Marszu Wielkiej Polski Niepodległej we Wrocławiu, wznosili hasła nawołujące do nienawiści, co nie spotkało się z reakcją Policji.

Zgodnie z artykułem 256 Kodeksu Karnego nawoływanie do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo ze względu na bezwyznaniowość jest zabronione i karalne.

Jako strona Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, władze Polski mają obowiązek zapewnić odpowiednią ochronę przed przemocą o podłożu dyskryminacyjnym. Taka ochrona obejmuje środki zapobiegające aktom dyskryminacji. Zgodnie z decyzją ramową UE w sprawie zwalczania pewnych form i przejawów rasizmu i ksenofobii za pomocą środków prawnych Polska jest zobowiązana podjąć niezbędne środki, aby "popęłniane umyślnie publiczne nawoływanie do przemocy lub nienawiści skierowanej przeciwko grupie osób, którą definiuje się według rasy, koloru skóry, wyznawanej religii, pochodzenia albo przynależności narodowej lub etnicznej podlegały karze oraz były odpowiednio badane oraz ścigane".¹

Amnesty International odnotowała, że podczas zgromadzeń organizowanych w dniu 11 listopada w Warszawie i Wrocławiu, Policja nie interweniowała przeciwko nawoływaniom do nienawiści, których dopuszczali się uczestnicy Marszu Niepodległości, co w zestawieniu z informacją, że Policja używała siły fizycznej i rozpraszała kontrademonstrantów (zgromadzenie Obywateli RP), którzy nie stosując przemocy i nie blokując demonstracji głównych, wyrażali antyrasistowskie i antyksenofobiczne poglądy, wydaje się być szczególnie niepokojące.

Zgodnie z międzynarodowym prawem praw człowieka władze Polski zobowiązane są do osiągnięcia właściwej równowagi pomiędzy wolnością pokojowych zgromadzeń a prawami, które mogą pozostawać z nią w konflikcie, tak jak prawo do ochrony przed przemocą o podłożu dyskryminacyjnym.

Stosowanie wyrobów pirotechnicznych

Dodatkowo, Amnesty International zwraca uwagę, że podczas wydarzeń 11 listopada w Warszawie, obserwatorzy Amnesty International nie odnotowali również reakcji funkcjonariuszy policji na stosowane masowo podczas Marszu Niepodległości race. Należy podkreślić, że udział osób posiadających przy sobie wyroby pirotechniczne jest niedozwolony zarówno na gruncie Prawa o zgromadzeniach, jak i Kodeksu wykroczeń i ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych.

Zatrzymanie uczestników kontrademonstracji Obywateli RP

Amnesty International z zaniepokojeniem odnotowała informację o „zatrzymaniu” i doprowadzeniu na Komisariat Policji w celu wylegitymowania około 50 uczestników zgromadzenia Obywateli RP, którzy stanęli 11 listopada, około godz. 15.00 przy ulicy Smolnej, na wysokości Ronda de Gaulle’a i rozwinęli transparenty, m.in. z napisami: „Tu są granice przyzwoitości” i „Moją ojczyzną jest człowieczeństwo. Policja wezwała do rozejścia się

¹ European Union's Council Framework Decision 2008/913/JHA of 28 November 2008 on combating certain forms and expressions of racism and xenophobia by means of criminal law, Article 1(1)a.:<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32008F0913:EN:HTML>.

demonstrantów, argumentując, że znajdują się oni zbyt małej odległości od trasy przemarszu zgromadzenia cyklicznego. Wobec biernej postawy uczestników zgromadzenia, funkcjonariusze Policji wynieśli ich do radiowozów. Wszystkich przewieziono do komisariatów przy ul. Dzielnej i Wilczej w Warszawie, gdzie spędzili nawet do kilku godzin.

Należy zwrócić uwagę na krótki czas, jaki upłynął od ostrzeżenia do czasu kiedy funkcjonariusze Policji zaczęli „wynosić” uczestników zgromadzenia oraz na fakt, że nie podjęli oni żadnej próby negocjacji w kontekście przesunięcia zgromadzenia na obszar, który nie naruszałby wymogów ustawy Prawo o zgromadzeniach. W świetle międzynarodowych standardów praw człowieka, usunięcie pokojowej demonstracji, która nie blokowała przejścia zgromadzenia cyklicznego, było nieuzasadnioną interwencją Policji.

Osoby zatrzymane nie stosowały przemocy i nie stanowiły zagrożenia dla innych demonstracji. Działanie Policji stanowiło nieproporcjonalne ograniczenie możliwości korzystania z wolności zgromadzeń.

PROŚBA O INFORMACJE W KONTEKŚCIE ZGROMADZEŃ, KTÓRE ODBYŁY SIĘ W DNIU 11 LISTOPADA W WARSZAWIE I WE WROCŁAWIU

W związku z powyższym, Amnesty International wnosi o udzielenie następujących informacji dotyczących wydarzeń z dnia 11 listopada 2017 r.

1. Zabezpieczenie:

- Jakie środki zostały przedsięwzięte, aby zapewnić, że uczestnicy zgromadzenia cyklicznego w Warszawie, jak i innych zgromadzeń, w tym kontrdemonstracji i zgromadzeń spontanicznych organizowanych 11 listopada w Warszawie i we Wrocławiu będą w stanie korzystać z wolności pokojowych zgromadzeń?
- Jakie formacje Policji (i ilu funkcjonariuszy) zabezpieczały poszczególne zgromadzenia?
- Ile czasu upłynęło od momentu zdarzenia w postaci zablokowania Marszu Niepodległości przez kobiety protestujące przeciwko faszyzmowi do interwencji Policji?

2. Zarzuty:

- Czy w związku z wydarzeniami jakie miały miejsce 11 listopada 2017 podczas Marszu Niepodległości w Warszawie oraz Marszu Wielkiej Polski Niepodległej we Wrocławiu postawiono jakiekolwiek zarzuty w związku z przemocą fizyczną i słowną uczestników tych zgromadzeń w stosunku do kontrdemonstrantów, nawoływaniem do nienawiści oraz stosowaniem tzw. wyrobów pirotechnicznych?

3. Zatrzymania:

- Ilu dokładnie uczestników zgromadzenia Obywateli RP, w dniu 11 listopada 2017 r. zostało przewiezionych na Komisariat Policji?
- Jaka była podstawa prawna i faktyczna takiego działania Policji?

- Czy osobom tym zostały postawione zarzuty i na jakiej podstawie?
- Jakie czynności zostały przeprowadzone z w/w osobami i jak długo trwało dokonywanie tych czynności?
- Czy osobom tym zapewniono dostęp do informacji o prowadzonych czynnościach oraz możliwość kontaktu z prawnikiem?

Jednocześnie informuję, że raport Amnesty International z obserwacji zgromadzeń z 11 listopada br. zostanie przesłany Panu Komendantowi w przyszłym tygodniu.

Z poważaniem

A handwritten signature in blue ink, reading "Draginja Nadaždin". The signature is written in a cursive style with a large initial 'D'.

Draginja Nadaždin
Dyrektorka Stowarzyszenia Amnesty International